

Can Coll

Fogars de la Selva

Ubicació

Lloc/Adreça: Polígon 11 Parcel·la 123
Emplaçament Veïnat de La Serra
Alçada: 122

Coordenades:

Latitud: 41.72695
Longitud: 2.6352
UTM Est (X): 469659
UTM Nord (Y): 4619525

Classificació

Número de fitxa 08082 - 115
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Segle XIII-XXI
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Corts amb els teulats enfonsats. La casa pairal està en procés de rehabilitació.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BPU
Observacions protecció: Nivell 3 del Catàleg de Béns Protegits.
Data aprovació: dc., 31/10/2012 - 12:00
Número inventari Sí (IPA)
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: 000524000DG61H0001PD
Fitxes associades:

Rellotge de sol 1 de Can Coll

Pou de Can Coll

Basses de Can Coll

Autoria de la fitxa

Jordi Montlló Bolart

Data de registre de la fitxa:

dj., 20/01/2022 - 12:24

Descripció

Can Coll és un mas fortificat situat en el veïnat de La Serra, a llevant d'un turonet de 130 metres d'alçada en el vessant hidrogràfic dret de la Tordera on queda arrecerat del fred hivernal. Al sud, sud-oest hi té la serra de can Planes i el turó de l'Esquirol.

Està compost per diversos cossos adossats que corresponen al mas, la masoveria i dependències de treball.

L'edifici principal és de planta quadrangular de tres crugies, amb la façana orientada a migdia. La coberta és a doble vessant, de teula àrab, amb el carener perpendicular a la façana principal. El ràfec està format per tres fileres de rajola plana, amb la central disposada en triangle on s'hi conserven restes de policromia i dos òculs que permeten la ventilació del sotacobert. Del centre de la teulada de la casa, sobresurt una torre de planta rectangular amb teulat a doble vessant de teula àrab, bigues de fusta i ràfec de rajol pla. A cada pany de paret hi ha una finestra.

Les obertures de la façana principal són pràcticament simètriques, sense pedres cantoneres destacables, fruit de la reforma de finals del segle XIX. A la planta pis hi ha tres finestres disposades simètricament, mentre que a la planta baixa, hi ha el portal d'accés a la casa amb portaló de fusta, de doble fulla i dues finestres, una a cada costat, amb reixa de ferro coronades per les restes d'una motllura antropomorfa. Totes les obertures estan envoltades per carreus de pedra calcària, ben perfilada arranada a la paret, de la qual només sobresurten els ampits de les finestres i el doble marxapeus del portal, el més antic de granit. Dessota mateix del carener hi ha un rellotge de sol. Destaquen dues espitlleres defensives per a fusell situades als dos extrems de la façana principal que es van repetint en les diferents façanes del conjunt edificatiu.

L'accés a la casa pairal es fa a través de dues portalades, una situada al nord (que permet la circulació de vehicles) i l'altra al sud, amb escalinata, construïda a finals del segle XIX, amb un arc monumental decorat amb relleus geomètrics d'estil modernista i un portal de doble fulla de ferro. Al damunt encara s'hi pot llegir la data de 1884. Ambdues donen accés a un pati de terra compactada que té un petit hort al fons, desconeixem si dessota hi ha un enrajolat de cairons o de pedra. Tot aquest espai està reforçat per una muralla atalussada de pedra que en el costat més alt fa uns cinc metres d'alçada, amb dos contraforts que la sostenen. Al capdamunt d'aquest darrer mur queda rematat per una barana de ferro. De la muralla destaquen els pilars cantoners decoratius amb ornamentacions de ceràmica modernistes i una garita defensiva amb espitlleres probablement relacionada amb les guerres carlines.

A les altres façanes de la casa s'hi ha anat adossant les diferents dependències, la masoveria gran i la petita, amb rellotge de sol i terrat amb balustrada amb remats ceràmics verds d'estil modernista; les corts de porcs, de vaques, el galliner, els conillers, la pallissa i totes aquelles construccions relacionades amb el dia a dia d'un mas. A mà dreta hi ha altres dependències com la casa del majordom, un forn de pa i una cisterna de recollida d'aigües pluvials.

Destaca del portal d'accés rodat, el cobert de la planta pis que servia de pallissa, i a la part inferior una impressionant cisterna de recollida de les aigües pluvials amb un petit safareig de rentar la roba. Conserva la portella original de fusta i la roda de voltar.

L'era de batre està situada al capdamunt del turó, darrera la casa on hi ha un dipòsit d'aigua i des d'aquí es podia accedir a la pallissa a través d'un pas de pedra protegit amb murets. La porta d'accés està tapiada.

Observacions:

A l'interior hi ha un hipogeu excavat al sauló.

Els orígens documentals de Can Coll es remunten al segle XII, però la casa actual respon a una reforma de finals del segle XIX a partir d'una estructura original dels segles XVI-XVII.

Història

Can Coll o el mas Coll és un mas fortificat, situat al veïnat de La Serra. La façana nord està arrecerada per un marge de granit, retallat a la roca, al capdamunt del qual hi ha les restes de l'era.

Segons un pergami datat de l'any 1274, el mas Coll era sufragani del monestir de Roca-Grossa. El nom amb el qual està inscrit prové d'un coll natural (petita depressió que permet passar d'un vessant a l'altra de la carena i que els seus habitants prengueren fins a data d'avui.

L'any 1497 consta en el fogatge de Ramió. I a partir de l'any 1555, els fills d'aquesta família són inscrits en el llibre de bateig de la parròquia, com és el cas d'Antoni Juli, fill de Pere i de Mariàngela que habiten a la casa.

L'any 1560 el propietari del mas Coll, testa deixant uns diners per a l'ermita de la Serra.

L'any 1716 mor Antoni Coll, propietari del mas.

L'any 1743 es bateja Teresa Coll, filla de Miquel Serra (i Coll) i de Teresa Coll (Serra). En el bateig s'intercanvien els noms per continuar amb la nissaga Coll. N'és padrí, el governador d'Hostalric, Francesc de Rovira.

L'any 1790 es bateja Maria, filla de Salvador Serra i Camps i de Mariàngela Torrent i Punsich, habitants a Can Coll.

En el cadastre de 1862, el propietari és Josep Serra i Coll, que declara posseir, vint quarteres de secà, deu quartans de vinya, trenta-cinc quarteres de sureda, dues-centes vuitanta-cinc quarteres de bosc i cinquanta quarteres d'erm. També té una peça en un altre indret de dues quarters de secà. Declara disposar de varis caps de ramaderia, d'un parell de bous, una mula i un ruc.

L'any 1810, en el turó del Cucut situat al davant de la casa els francesos instal·laren canons per bombardejar Hostalric. Amb el pas dels anys, algunes de les bombes s'han anat localitzant als voltants de la finca. Es desconeix si la casa va patir destrosses però, a finals del segle XIX, s'hi fan obres de gran envergadura, amb elements constructius modernistes. El portal situat a la façana sud-oest té la data de 1884, que coincidiria amb l'acabament de la reforma. A més de la casa pairal, s'identifica la masoveria gran (on hi ha el segon rellotge de sol), i també la casa dels majordoms, situada a l'interior del recinte murallat, a mà dreta de la casa pairal. A posteriori, aquest edifici també fou habilitat com a segona masoveria.

Des del segle XVII, en els llibres de bateigs, casaments i òbits de la parròquia de Ramió s'hi van localitzant els diferents masovers amb la seva descendència, que fan pensar que tots ells treballaven les terres del mas. (1664: mor Antoni Nualart de quaranta vuit anys, pagès masover de la casa d'en Coll). A finals del segle XIX, la finca disposava d'un oliverar situat a migdia, una vinya i a les terres de secà hi sembraven fesols

menuts, farratge i prop del torrent, avellaners i aigua abundant. També disposaven d'una quinzena de vaques i venien llet i les corts dels porcs.

L'any 1905 entre les diferents dependències de la casa hi consten empadronats el matrimoni Josep Bruguera i Josepa Alsina amb el seu fill Francesc. L'any 1906 i fins 1914, Josep Serra i Josepa Serra i la minyona, Josepa Saurí. A la casa dels majordoms hi viuran el matrimoni Francesc Casellas i Rosa Molta amb dos mossos (Pere Casellas i Nicolau Expòsit). De 1915 fins a 1925 el matrimoni propietari de la finca són Josep Serra i Riera i Concepció Martínez Hugas, amb els seus dos fills (Josep Maria i Joaquim Maria) i la minyona (Francesca Vilà Joher). Els diferents matrimonis es van succeint durant el segle XX, tant pel que fa a l'ocupació de l'antiga casa dels majordoms com a les masoveries. Les dues cases tenien les dependències característiques de la casa de pagès, amb planta baixa i pis; cort pel bestiar, pallissa, un porxo i accés a l'era. L'aigua del dipòsit que hi ha al pla de dalt de la casa abastava les cases, els abeuradors i el safareig. Tot i que al dessota de la casa, uns metres més enllà de la barraca del Rei, es conserva un pou fet de pedra i una bassa excavada al sòl. Abans de la Guerra Civil tenien tartana i cavall. Després de la Guerra Civil, pels anys quaranta, a les masoveries s'hi instal·laren una nova família que tenia a més, un ramat de xais.

Prop dels Quatre Camins, on es poden veure les restes emboscades, el mas Coll tenia, al menys a partir del segle XVIII, els corrals de porcs que pasturaven menjant els glans del bosc. A la planta pis de l'edifici, hi varen viure diverses famílies de pastors, censades a partir de l'any 1742.

Bibliografia

AJUNTAMENT DE FOGARS DE LA SELVA (2012). Catàleg de Béns Protegits; dins *Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Fogars de la Selva*.

AJUNTAMENT DE FOGARS DE LA SELVA (2012). Catàleg de masies i cases rurals en sòl no urbanitzable; dins *Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Fogars de la Selva*.

FUGAROLAS i MASÓ, Jaume i VILÀ i CAMPS, Josep (2007). *Fogars de La selva, temps ha*. Fogars de La Selva: Edició dels autors.

LLINÀS i POL, Joan i MERINO SERRA, Jordi (2001). El patrimoni de la Selva: inventari històric, artístic i arqueològic dels municipis de la comarca. Consell Comarcal de La Selva.

